

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิจัยโดยมีการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 68 คน

1. ผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้อำนวยการ ข้าราชการ หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานฝ่ายทะเบียน และหัวหน้างานหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 9 คน

2. ครูผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ใน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 คน

3. ตัวแทนสถานประกอบการในอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ตัวแทนสำนักงานแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตัวแทนหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตัวแทนสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตัวแทนสำนักงานจัดหางานจังหวัดสุราษฎร์ธานีและตัวแทนเจ้าของกิจการ ผู้จัดการ หรือหัวหน้างานที่รับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ฝึกปฏิบัติงาน จำนวน 11 คน

4. นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ชั้นปีที่ 1 - 3 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 ประเภท คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกข้อมูลข้อมูล

1. แบบสอบถาม มีจำนวนชุด 2 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน นักศึกษา และตัวแทนสถานประกอบการ

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีจำนวนชุด 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและตัวแทนสถานประกอบการ

3. การสร้างแบบบันทึกข้อมูล เป็นแบบสำรวจข้อมูลจากฐานข้อมูลศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2. นำหนังสือที่ได้รับการอนุมัติแล้วไปให้ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยประสานงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการพร้อมด้วยจัดแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่างที่วางแผนไว้ คือครูผู้สอนและนักศึกษา โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง การเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปในการติดต่อขอเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ ผู้บริหารและตัวแทนสถานประกอบการ ประสานงานแจ้งจุดมุ่งหมาย ขอบเขตเวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และการเก็บข้อมูลแบบบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้างานทะเบียนในการขอเก็บข้อมูลแบบบันทึกข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปวช.) สาขาการตลาด หลังจากที่ทำนักศึกษาได้ทำการสอบปลายภาค ปีการศึกษา 2560 เรียบร้อยโดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามของแต่ละชุดที่เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จากผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มาตรฐานนับคำนวณค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เป็นด้านภาพรวมและรายชื่อ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาจัดลำดับและจัดหมวดหมู่ในแต่ละด้าน เพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเป็นลักษณะของความเรียง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา นำคะแนนมาคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ร้อยละ และคะแนนเฉลี่ย แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) สรุปผลได้ดังนี้

ผลการประเมินด้านบริบท

ผลการประเมินในภาพรวมด้านบริบทของครูผู้สอน นักศึกษา และตัวแทนสถานประกอบการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก คือ ครู ($\mu = 4.26, \sigma = 0.52$) นักศึกษา ($\mu = 4.46, \sigma = 0.65$) ตัวแทนสถานประกอบการ (ด้านคุณลักษณะของนักศึกษาตามความต้องการ) ($\mu = 4.36, \sigma = 0.70$) ตัวแทนสถานประกอบการ (ด้านคุณลักษณะของนักศึกษาตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น) ($\mu = 4.07, \sigma = 0.80$)

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบริบท พบว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการตามกรอบนโยบายของการศึกษาทำให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสถานศึกษามีความเหมาะสมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาอยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสังคมมีส่วนร่วมตามนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ผลการสัมภาษณ์ตัวแทนสถานประกอบการ ด้านบริบท พบว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี มีความสอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน และมีแนวโน้มความต้องการแรงงานในอนาคตอยู่ในระดับดี นักศึกษามีด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้พื้นฐาน คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพเหมาะสมกับงาน

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมินในภาพรวมด้านปัจจัยนำเข้าของครูผู้สอน และนักศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก คือ ครู ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.54$) นักศึกษา ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.60$)

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและนโยบายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน คนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันกับนโยบายการขับเคลื่อนประเทศด้วยนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและนักศึกษาแรงงานในสายวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ ด้านโครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด มีความเหมาะสมที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ และสถานศึกษามีเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นอย่างดี มีการสรรหาครูผู้สอนธานี มีความรู้ความสามารถดีเหมาะสม จบการศึกษาตามสาขาวิชาที่กำหนดมีประสบการณ์ในการสอน มีความรับผิดชอบดีในการทำงานและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนงบประมาณสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน เพียงพอในการสนับสนุนการศึกษาในการพัฒนาครู นักศึกษา และการจัดกิจกรรม

ผลการประเมินด้านกระบวนการ

ผลการประเมินในภาพรวมด้านกระบวนการของครูผู้สอน และนักศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก คือ ครู ($\mu = 3.99$, $\sigma = 0.68$) นักศึกษา ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.66$)

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ครูหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดอบรมครูภายในสถานศึกษาและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมในโครงการต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่เปิดสอน เพื่อให้ครูผู้สอนนำความรู้มาพัฒนาตนเองและผู้เรียนให้มีคุณภาพ และสถานศึกษามีการติดตามการใช้หลักสูตรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการนิเทศการสอน มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละภาคเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ผลการประเมินด้านผลผลิต

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน ส่วนผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการประเมินด้านบริบท

ผลการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จากผลการประเมิน พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหาร ตัวแทนสถานประกอบการ ครูผู้สอน นักศึกษา มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ได้จัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดภายใต้นโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และนโยบายของสถานศึกษา ทำให้การดำเนินการในการจัดทำหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายการปฏิบัติงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีการทำการศึกษาถึงด้านบริบทของชุมชน ส่งผลให้สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาดที่เหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคมปัจจุบันและตลาดแรงงานได้ มีการคมนาคมที่สะดวกปลอดภัย มีรถประจำทางไป - มาสะดวก มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ไม่ห่างไกลจากสถานศึกษา มีความเหมาะสมในการส่งเสริมทำกิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดให้นักศึกษาจัดทำโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ โดยการบูรณาการจากองค์ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในด้านความรู้พื้นฐานและความรู้ทางด้านวิชาการ ในการแปรูปสินค้า การเกษตรในท้องถิ่นมาจัดทำผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในการผลิตสินค้า การแก้ไขปัญหา การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การกำหนดราคา การหาช่องทางในการจัดจำหน่าย และการทำการส่งเสริมการตลาด ทำให้นักศึกษารู้จักการทำงานเป็นทีม และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้การสนับสนุนวิทยากรในการจัดอบรมให้ความรู้กับนักศึกษา จึงทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Neang Sophana (2559 : 144) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ฉบับปรับปรุง 2012) วิทยาลัยกำแพงแก้วเตยลราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า ด้านบริบทของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร

มีความเหมาะสม ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา เจตคติและทักษะวิชาชีพ สามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับมาก โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับเนื้อหา เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความถูกต้องทันสมัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ ราณี แก้วไพร (2556 : 81) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม เนื้อหาวิชาของหลักสูตรและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมและนำไปใช้ประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและการศึกษาต่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรต้องคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับ สภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และ คณะกรรมการสถานศึกษาก็ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของท้องถิ่น ทำให้โรงเรียนสามารถสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทของทั้ง สถานศึกษาและของชุมชน

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยภาพรวมมีผล การประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าศูนย์การศึกษานอก ระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ตามหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 สำหรับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ รวมทั้งนโยบายของสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย โครงสร้างในการจัดการศึกษาและเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบถึง ความตั้งใจของสถานศึกษาที่จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนด อีกทั้งคุณสมบัติของครูผู้สอนก็ มีความเหมาะสมตามที่กำหนด ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาได้คัดเลือกครูโดยคำนึงถึงความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการได้รับการ สนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียน ในการพัฒนาครู นักศึกษา การมีแหล่งเรียนรู้ใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่หลากหลาย จึงส่งผลให้โครงสร้างหลักสูตรเหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เรียน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ เน้นให้นักศึกษาได้เกิดทักษะและพัฒนาตนเองตามศักยภาพ เนื้อหาบทเรียนมีความสอดคล้อง

กับตัวชี้วัดของหลักสูตรครบถ้วน ทันสมัย เนื้อหาบทเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ และทักษะการทำงาน คิดอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสาโรช สติมัน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้บริหารมีความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตร มีภาวะผู้นำ จัดการเรียนการสอนโดย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา และผู้ปกครอง มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ผู้ปกครองและชุมชนยอมรับ และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มีการวางแผนการบริหารหลักสูตร อย่างเป็นระบบ มีการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาตรงตามวิชาเอกที่ สถานศึกษากำหนด และมีประสบการณ์ในการสอน ทำให้เกิดความชำนาญในการวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้ตามคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอแสวงหาความรู้ เทคนิควิธีการ สอนใหม่ๆ ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเน้นการศึกษางานจากการปฏิบัติจริง มี การวัดผลและประเมินผลครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้ระบุไว้ในแผนการสอน โดยเลือกใช้ วิธีการประเมินที่เชื่อถือได้และเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องประเมิน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมในการประเมินในบางโอกาส และมีการนำผลการปรับปรุงการเรียนการสอน และยัง สอดคล้องกับ สุปรานีย์ ธัญญรัตน์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาประมงสาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำ วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาตรงตาม สาขาที่สอน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเป็นอย่างดี มีการเตรียมการสอนล่วงหน้าสม่ำเสมอ สถานศึกษากำหนดให้ผู้เรียนไปฝึกงานซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้เรียนได้ฝึก ประสบการณ์งานอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนในสถานประกอบการ สื่อการเรียน สภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา สถานประกอบการ และงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเหมาะสม ซึ่งนอกจากนี้ยัง ครอบคลุมถึงด้านบริบทของสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นอย่างดี เมื่อชุมชนมีความ พร้อมและอุดมสมบูรณ์สอดคล้องกับหลักสูตร จึงส่งผลให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้านปัจจัย นำเข้าไปด้วย กล่าวคือ สถานศึกษามีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการ เรียนการสอนอย่างพอเพียง มีสถานที่ ครูผู้สอนรวมทั้งเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้มีทั้งสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสม

ผลการประเมินด้านกระบวนการ

ผลการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ด้านกระบวนการ พบว่า โดยภาพรวมมีผล

การประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี มีการเตรียมการในการใช้หลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร จัดประชุมรายงานชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้พิจารณาอนุญาตให้ใช้หลักสูตรในสถานศึกษา ครูผู้สอนได้จัดทำแผนการสอน เตรียมการในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีการวัดประเมินผลอย่างหลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับ นิเทศติดตาม กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมให้ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีคณะกรรมการนิเทศติดตามผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน จึงส่งผลให้ภาพรวมด้านกระบวนการของครูผู้สอน และนักศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และผู้บริหาร มีความคิดเห็นว่าภาพรวมด้านกระบวนการมีความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจากในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้มีการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 สาขาการตลาด และมีการนำยุทธศาสตร์การบริหารประเทศด้านการศึกษานโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงาน กศน. และกรอบในการกำหนดยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานของหลักสูตร ทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมทั้งในส่วนของบริบทและปัจจัยนำเข้า ดังนั้นเมื่อมาถึงขั้นตอนของกระบวนการในการใช้หลักสูตร ทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งได้ดำเนินการตามหลักสูตรที่ได้วางไว้อย่างสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับปัจจัยนำเข้า เช่น ครูผู้สอน อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ งบประมาณ ทำให้กระบวนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับ มณฑกาญจน์ ทศแก้ว (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจสาขาการเงินบัญชี ของสถานศึกษาสถานศึกษาภาคเหนือ 4 ด้านกระบวนการ พบว่า ครูผู้สอนมีจัดกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง ส่งเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการจัดหา จัดทำสื่อ/อุปกรณ์ เพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินการนิเทศภายในและนำรายวิชาในหลักสูตรไปใช้ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น และสถานประกอบการ มีการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา อย่างสม่ำเสมอ และมีการวัดและประเมินผลมาตรฐานวิชาชีพ และแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย บริบทของสถานศึกษาและชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนมี

โอกาสได้เรียนรู้อย่างหลากหลายเพิ่มขึ้นตามศักยภาพของตน ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ยังสอดคล้องกับ พริักษ์ บุญศิริ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม วิทยาลัย อาชีวศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกระบวนการ พบว่า มีการจัดการการเรียนการสอนตรงกับความจุดหมายของหลักสูตร ส่งเสริมความรู้ให้กับนักศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน กิจกรรมการเรียน ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา มีการนิเทศและพัฒนาบุคลากรทางการสอนอย่างเหมาะสม มีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ผู้เรียนมีโอกาสประเมินการสอนของ อาจารย์ และอาจารย์นำผลการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากในการกำหนด หลักสูตรสถานศึกษาจะเน้นความสอดคล้องกับบริบท และปัจจัยนำเข้าของสถานศึกษาและชุมชน จึง ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคตได้

ผลการประเมินด้านผลผลิต

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขา การตลาด ศูนย์ศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ต่ำกว่าเกณฑ์ การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบรรยาย การเรียนการสอนของผู้สอนที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลในรูปแบบเดียวกันทุกระดับชั้น ซึ่งไม่เหมาะสมกับนักศึกษา เนื้อหาในการสอนค่อนข้างมาก นักศึกษามีเวลาในการพบกลุ่ม น้อย มีการเตรียมตัวในการสอบไม่เพียงพอ เนื่องจากต้องทำงานและเรียนไปพร้อม ๆ กัน ทำให้มีเวลา ในการทบทวนบทเรียนน้อย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน สอดคล้องกับ ภัทรพร ช่างเหล็ก (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์ภูเก็ต ด้านผลผลิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่า เกณฑ์การประเมิน โดยสาเหตุมาจากเนื้อหาในการสอนมาก นักเรียนมีเวลาทบทวนบทเรียนน้อย เนื่องจากต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่างของโรงเรียน ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการเตรียมตัวในการสอบ ไม่เพียงพอ การจัดการเรียนรู้มีการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ต่ำลง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งหากมีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สามารถสอดคล้องกับ พฤติกรรมของผู้เรียนก็จะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาที่ดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนผลการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน เป็นเพราะนโยบายของสถานศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรม ความ

ประพจน์ที่ดึงดูดใจแก่นักศึกษา ประกอบกับการที่ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะ พฤติกรรมของนักศึกษาเป็นพิเศษ เห็นได้จากมีการอบรม ดูแล ติดตามพฤติกรรมของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

ซึ่งสอดคล้องกับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ ของสถานศึกษาที่มีการ ดำเนินการตามหลักสูตรที่ได้วางไว้ส่งผลให้กระบวนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตรงตาม เป้าหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา หิรัญอ่อน (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ พุทธศักราช 2548 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ด้านผลผลิต พบว่า คุณลักษณะของ ผู้สำเร็จการศึกษาด้านทั่วไป ด้านวิชาชีพ ด้านลักษณะนิสัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีของ ผู้เรียน และเป็นปัจจัยที่จะส่งผลทำให้การจัดการเรียนรู้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น และยังสอดคล้องกับ สุปรานีย์ ธัญญรัตน์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2546 ประเภทวิชา ประมงสาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำ วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาประมงสาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำวิทยาลัยประมงติณสูลา นนท์ จังหวัดสงขลา ด้านผลผลิต พบว่า สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักศึกษาโดย ภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพในการสอน และ เจตคติต่อการเรียนและพฤติกรรมในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรดังนี้

1. จากผลการวิจัยด้านบริบท พบว่า สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ควรจัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สำหรับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบที่ใช้ เฉพาะของ กศน. เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสถานศึกษาควรมีการ สสำรวจความต้องการของนักศึกษาและสังคม เนื่องจากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะ

บทบาทด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นหลักสูตร ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศ

2. จากผลการวิจัยด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ควรมีอุปกรณ์สำรองให้กับนักศึกษาและควรมีการดูแลปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตลอดปี รวมทั้งจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ

3. จากผลการวิจัยด้านกระบวนการ พบว่า ควรจัดการอบรมครูในเรื่องใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด โดยตรง รวมทั้งพัฒนาอบรมครูด้านภาษาอังกฤษ ด้านคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม และนักศึกษาได้เสนอแนะความคิดเห็นด้านกระบวนการว่าต้องการให้ครูเน้นการทำกิจกรรมปฏิบัติการนอกสถานที่ไปศึกษาดูงานจากสถานประกอบการจริง มากกว่าการสอนที่เน้นเนื้อหา

4. จากผลการวิจัยด้านผลผลิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการตลาด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน ดังนั้นสถานศึกษาควรปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยการส่งเสริม และการพัฒนาทักษะทางการเรียนของนักศึกษาผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ครูควรใช้กระบวนการนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรในระหว่างการใช้หลักสูตรทั้งในภาพรวมและจำแนกตามสาขาวิชา

2. ควรทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อหาทิศทางการพัฒนาและแก้ไขหลักสูตรต่อไป

3. ควรทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบประเมินอื่น ๆ ด้วย เพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการประเมินและสามารถสะท้อนว่าผลการประเมินที่ได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการหรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาหนึ่งหรือไม่ อย่างไร และรูปแบบการประเมินที่ต่างต่างกันจะให้ผลเหมือนเดิมหรือไม่ อย่างไร

4. ควรมีการวิจัยและการติดตามพฤติกรรมการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการทำงาน of สถานประกอบการ